

Dne ... Právní se slavný výjezd presidenta republiky do Prahy. Výjezd slavný Praha snad ještě nikomu nikdy neprošla. Bylo to něco tak velkolepého, něčím vitalem nejvíce hojně a mělo sta-
 Povýšením a láskou, že nelze toho slovy vyprávěti. —
 Dnes už hledíme klidně a upřímně na nejvíce náš star. Nelze upříti že po chmurných výstřelcích vši občani po každé r. dostávajích po-
 mích chvilích nastalo. Lid v nešťastných případech, hlavně ve ven-
 kovských místech a ojedinele i v obcích — Kladno, Votava — po-
 čal pracovatí právní. Tu stalo se bohužel ojedinele, a zase byly přídavky nastaly. Příčiny nebyly ani tak hluboké, jako spíše bud-
 pnutí svévolí, ziskovost, nebo poněkud zisků proti jednolitým
 obchodním. Ovšem to, co se dělo zde v malém, dělo se v jiných
 zemích ve velkém. Patrně ovšem nestalo se už sama sebou.
 Dá se pozorovatí všecko jest tak, že lid z čísta odvykl práci,
 a zdává se pracovatí. Špatně v době snaze, by skutečně po-
 síbní důležitý, kteří prací nemohou dostati, podporoval nečinnosti
 obavy ale počtu roční, a toho se nechtějí v žádném případě se
 sítí, tímto podporu a nepracují.

celková situace
 po třech měsících
 ustavení repu-
 bliky.

ekonomické.

obecní hospo-
 dářské úřady.

Také vlnění ani více než po všech měsících rovně hospodá-
 řských práci a povinností. Přes již roztáče byly v činnosti,
 nic nového se nepodniká, nic se neorganizuje, vše spí.
 Podpora nejmenším pracovním vyplácí se 2.000.000 Kč denně!
 Stanovená 8 Kč. ovšem pracovní, plat denní u nás denně a
 činní nejmeně 1 Kč. za hodinu, a při tom nikdo se o práci ne-
 hlásí. Proto s obavou pokládá se o budoucnosti, jak bude
 dále.
 Závěrem se podstatně jistě nyměnilo. O brambory je dnes
 stále nedostatek, jen chleba pěstování v 1/2 bohemsku na osobu
 vyjma více, a rovněž něco mouky. Pěstování obilí nejvíce se
 pěstují, a proto i lid už si snáze jako moudrý tak obilí za-
 opatří. Rovněž cukru pěstování v 1/2 kg měsíčně, tedy 5 kg. ročně.
 Lid nemá ovšem nedostatek, ale neměně jest to o něco sni-
 žením než v době minulých.
 Po ustavení republiky proběhly v obcích zřízení okres. politické
 správy místní hospodářské úřady, mající za úkol zjednotit

řídění a provize, jidmar i všeobecně věci obce se týkající,
když částí věci patří do příslušnosti obec. vyř. boru.
Zdejší obecní vybor mštal osma robotců, ač v mnohých obcích
na nalehání sociálních stran byly tyto rozpustěny a zřizeny
správní vybor. Osobně nový život volbu práve schválen,
a příjmy k volbám do obcí pšenou osviděl. —

úmrli.

Dne 25 ledna zemřel zde jeden z nejstarších členů obce, bývalý
volbu, vyř. mštar p. Václav Luba, ve starší věku, a jeho
na so zemřel dne 25 ledna 1919 syn jeho a nástupce jeho ho-
spodářství, p. Josef Luba, 57 věků star, zanechávajíc
11 dětí.

květen

Konec dubna, vzhledem k všeobec. mechu v příčině úpravy platu
dělníků a dělnic dělnického všech kategorií, svolal obecní starosta uskutečnit
brum na úpravě své zaměstnavatele, a dle úmluvy mezi dělníky a dělnic
platu.
by vzájemně dohodli a na úpravu platu, což se také při vzájemné
sehodě z obou stran stalo. Dělnice budou mít pro rok 1919 za
hodinu skutečně práce 60 hal, počítají se nejmeně 8 hod. a bude pra-
covati. Více toho obdrží 150 sahm na brambory, a obilku hrabavou.
Dělníckým dělníkům se rovněž myslí zvýšiti, jasně i depekál.
[dělní výměna příjmu činí 70% dle výše platu, a stricem
doby pracovní.]

Řádění lipy
"Loubody"

Dne 11. května vysazena slavnostním způsobem ze přítomnosti
osobních jidmar Savelových lip: Loubody, před Kapličkou v Hor.
Chabouch. Slavnost pořádala zdejší Savelova jidmar. Přívod s
dvou hnabou vyšel od školní budovy, posilnici do Hor. Chabou.
Slavnostní řečník byl p. D. Jan Heinal z Kobylic. Více toho
řádu nřvduich příu zapily školní děti, a po úkonu se řájem,
kde zahyoval svými lipy starosta obce, zř. stupce Savelova a škol-
ní děti, odebral se přívod do hostince k společné zábavě, z něčast
zněního počtu osobních občanstva.

Přípravy k vol-
bám.

Dne 1. května vyloženy voličské signomy do zř. stupce občanstva.
Těčastu se při politické strany. Agrární, sociální demokracie
a nřvduich sociální. Lile přípravy k volbám v všech stran jidmar v prou

Záboráci.

čti ani mym' nem' srostatou pětavni, hlavně o zeměděla jest veliký nedostek -
 křes, pídce pín vyjívovaci péměry daleko lepší než loniských
 stáda píchají sem z velkí části z Ameriky, někdy si s'ádo, a kán sněje
 se již žije, a do púšpích ani snad se již nejde pústlu címe. Ovčesí jest
 mym' púžniré, se vsé o ně polik pídání spozděné. Brambori se líbes více
 nasajlo než rokn loniských, a pústo duntáime ji bu de i sklizen v'etři.

Volby do obec-
ních zástupci-
telstev.

Dne 15. června 1919 konány všeobecné volby do obec. zástupitelstev. Slabo
 se to púrozuje za velikého vzrušení všech v'ester obyvatelstva. V' obci zdej-
 si vystoupili tři politické strany: strana agrární, sociální demok-
 ratická a národní sociální. Volby konány v' křesnici p' chotou.
 Třechar ky. Každý volič, který nejméně tři měsíce v' obci bydlil, ve stáří
 nejméně 21 rokú, obdržel - bez ohledu na púhlavi - hlasovací listiny,
 listiny všech tří politických skupin. Při volbách pak jítou ká-
 vorací listiny, na níž uvedeni kandidáti té které politické sku-
 piny, odevzdal do hlasovací urny. V'otkati se nesmělo v' listech
 nic, každý volič musil se prostě rozhodnouti pro jednu nebo více kan-
 didátů p' listinú. Vybírali si již dovoliví voličé kandidáty, ne-
 bylo vůbec púpustno. Volby konány na základě péměrného zastou-
 pení. Výsledkem volb byl ten, že strana sociál. demokrat. ob-
 držela ~~602~~³⁰⁸ hlasov. listinú, strana sociální 99, a strana agrární,
 oficielně republikán. strana čes. venkova zvaná, obdržela 102 hlas.
 listiny. Velikoj bylo učení pro obec jítí 15 členú zástupitel-
 stva, púpádo pro stranu sociál. demokrat. 9 členú, a dru-
 hé dvě strany obdržely po 3 členech. Za tři pídání na p'
 konání volba starosty, a zvolen p' Josef Lemišek, púšlusim
 strany sociál. demokradické. Za členy obecní rady zvoleni pak
 p' V. L. Vokurka, V. L. Kružík,

Nímis p'obou starosty p' V. Lemišek.

Za pídání po volbách konány volby do míst. zástupitelstev
 zvoleni 23 Dol. Chabý 29 míst. starostu p' Karel Šeba, ze
 Hor. Chabý p' Jan Koblížek, oba púšlus. str. sociál. demok-
 radické, 25 členú p' J. Votička, púšlus. str. sociální.

Volby by vykonány púrozuje mnoho hluku, hlavně obecní lid
 byl výstředně velice nadšen, a púrozuje také čekat i veliké

1919

Sklizni obilí.

změny a převraty. Půvozně nestalo se nic volá'stviho, a celý veřejný život se dále nym obry Rlym tempem.

Ne'sle akem nepřítijí ebl'dujch dmi amiskaly se letošni žni finiv a při fjdny, takže dne 10 jari jiste se dovajely posledni vozy sklizni. Pócasi bylo sklizni velice pújivni, a vromi dvou menich a vová'kijch spisek bylo stálo jasno, ku kenci žni parno. Sklizni byla celkem slusna, a vyjšk a jist domd vidno bude také dobrá. Nebov'klym p'udlouženim žni zdryela si veskerá polni práce, takže hospodári o obavou p'ohlíjí do budoucnosti, kdy se zovrájí a ku sebi p'upraví, zvlá'st když pro velike suchu není žni ani možno orati. Benzinové pluhy byly by siie k dispozici, leč není zase benzinu, a e volni ochotni by platili zádano ceny - 30 kor. za zovrá'm p. míry.

Ceny obilí.

Brambor.

Vícni stanoveny ceny: za p'ávicí a žitavé 60 kor, za j'omer a oves 50 kor. K pemu však zvlá'stvi p'emie 20 kor. ne cen do p'ímno 1920. O'stáci plodiny vromi brambor jsou p'upravény do volního p'odaji. Brambor jest stále veliký nedostatek, a jak by souditi bude nívdá slabá. Jen avolnost je m'ovná a jiné plodiny spise se již dostává, nabízejí se nedostatkem brambor se per citelno nejví, a také kvádije brambor opradi v'olu lonškem nejví a avou d v'perk z'v'cno míře.

Droce je vromě s avokatem, a p'odávaji se jablka a hrušky za 80 h. z p. 20, p'ovráj, kterých bude letos méně, za 1 kor.

Politická situace.

Tato jest stále ve v'rasu, neustále stne a, p'ro politických stran. Některé strany vystouply již ráhe z vlady, dělaji nym operaci, a tak celý národ neustále lemy a i nepokojimý. Na Slovensku, p'hraní a v'rtkým čsem mily zabvni v'z'v'cno částí Madari, a kteri jin pod platem čtyřidoboty konečno nastoupili, takže není v'lid, kam lid z'v'lké části nesympe p'izují smán republikou, ve Slezku má se p'áví lidu ale nevolnosti ughodnosti a p'izivst, romu má náležet, za Polákum ei nám.

Drahota je ve vsem v'andý stále rozmáns, a e i plahy jsou

126

671

Vychází denně
v šest hodin ráno, vyjma pondělí.
Ústřední redakce a administrace:
Praha II., Hybernská 20. Tel. red. 2105,
Telefon administrace 3285.
Filiální redakce a administrace:
Brno, Starobrněnská ul. 13. Tel. 64. **Olomouc,** Česká ul. (Nár. dům). Tel. 169.
Přerov, Palackého ul. 12. Tel. 53. **Opava,** Olomoucká tř., hotel »U města Opavy«.
Vídeň IV., Thurgasse č. 8. Tel. 19.337.

VENKOV

Předplatné:
Poštou neb s donáškou do domu v Praze a poštou v Československé republice:
Na měsíc kor. 7—
Na čtvrt roku kor. 21—
Jednotlivá čísla ve všední dny v Praze i na venkově 30 hal., v neděli a ve svátek v Praze i na venkově 40 h.
Číslo pražské pošt. spojitelný 49.437.
Insertní doklady musí být objednaný.

Rukopisy se nevracejí.

Ústřední list Republikánské strany československého venkova.

Prof. dr. C. HORÁČEK: *byv. min. financí*

Na prahu druhého výročí republiky.

Jeden rok v životě národa jest dojísta tak skrovné časové období, jako jeden den v životě člověka. Ale i v životě lidském není jeden den jako druhý. Jsou dny, ve kterých člověk prožívá více než jindy v celých letech, jsou dny, které rozhodují o celém jeho osudu a které pro vždy zůstanou mu nezapomenutelnými. A takovou významnou dobou byl a zůstane pro národ náš prvý rok jeho politické samostatnosti. To, o čem nadšení buditelé naší půl druhého století snili, v co doufali, třeba otevřeně to vysloviti se neodvažovali a nesměli, oč pracovali a usilovali literárně, vědecky, hospodářsky i politicky, to dnes rok stalo se náhlou skutečností. Národ český po třístaletém ponížení vstoupil opět v řadu politicky suverenních národů, naplnila se slavná tužba Komenského, český národ spravuje opět sám věci své.

Jak je spravuje? Jak za ten prvý rok svého politického vzkříšení obstál zkoušku státníkovu? To jest vážná otázka, jež vyžaduje upřímné odpovědi. A odpověď ta nezni snad tak uspokojivě, jak bychom si sami přáli, jakou dluhujeme těm, kdo před námi o našem obrození pracovali, i těm, jimž jednou řízení osudu národa povinni budeme odevzdati. Neboť nikdy nesmíme zapomínati na ohromnou odpovědnost, kterou neseme. Naše pokolení to jest, kterému osud popřál dožiti se nezměrného štěstí národní samostatnosti, ale ono také odpovídá před dějinami za to, jak osvědčí se schopným samostatnosti té užívati, ji upevniti a svým potomkům zachovati.

Jest ovšem pravda, a třeba to zdůrazniti, že na mnohém, co jest příčinou dnešních neutešených poměrů, neneseme sami žádné viny. Jsou to následky světové války, která svým dlouhým trváním měla katastrofální účinky na celou kulturní společnost evropskou. Miliardové zničení hodnot, pětileté zahálení milionů pracovních sil, pokles veřejné mravnosti a jiné truchlivé odkazy tohoto největšího vraždění, které znaly světové dějiny, zůstávají přirozeně své stopy ve všech zemích. V tom směru nebylo vlastně žádných vítězů, nýbrž byli všichni poraženi. I národ náš, ač získal na jedné straně nejvyššího vítězství své politické samostatnosti, musí na druhé straně pykati hospodářsky a finančně se všemi ostatními. Třeba nebylo pravda, že se nám vede dnes hůře než před rokem, přece jest ještě dosti zle. Máme ještě stále nedostatek potravin i průmyslových výrobků, nemůžeme zaměstnati plně své dělnictvo, naše těžba uhelná nedostačuje, doprava vážně, scházejí suroviny a látky pomocné, obchod jest dosud podvázan, pokleslá měna jest příčinou drahoty, úvěr náš v cizině odkázán jest na tvrdé podmínky, bojujeme těžce s velikým schodkem ve svém hospodářství finančním. Tyto a mnohé jiné svizele činí náš život tak těžkým

28. říjen.

Z nesmírných dálek kovový hlas volá, hlas hrdin to, již padli za náš lid:
»Rok tomu dnes, co pozvedli iste z prachu svobody opět pošlapaný štít.

»Rok tomu dnes, co, lide, dýšeš volně!
V té velké chvíli poctivě nám ziev:
zda darmo nespěli jsme v cizí země
a darmo necedili svoji krev?

»Tvé přísahy, jež Prahou lomí hřměly,
nám dosud znějí v prsou rozrytých,
zda splnil jsi, ó, lide, co jsi sľbil,
či dým jen zbyl z těch velkých přísah
Tvých?»

Ten dětský jásot odpověď je naše —
odpověď, která chimury rozptýlí:
»Vy spěte klidně, hrdinové v dálce,
za dobrou věc jste krev svou cedili!»
K. Jonáš.

Úderem těžkým dopadá nám v srdce
z nesmírných dálav hlas ten kovový.
Svědomí naše v hrudi vyplašeno!
Kdo na vzkaz onen za nás odpoví?

V tom děti tlum jde! Z území jsou,
kde Maďar dřív a Němec zpupně vládl —
jdou vesele a pějí jaré písně
a jásot ozývá se z rušných jejich řad.

Před krátkou dobou na rtecli jejich ještě
trpkostí chvěl se úsměv nevinný —
Dnes vítězně jdou mučedníci k předu!
Jaký to zázrak za rok jediný!

VLASTIMIL TUSAR, ministerský předseda:

Po roce.

(Psáno pro »Venkov«.)

Demokratická republika jest, jak již jméno naznačuje, věc veřejná, patřící lidu, jest tedy povinna také veřejným účtováním a její správa, vláda, musí proto dnes, ve výroční den samostatnosti, podrobiti svou činnost a její výsledky pečlivému zkoumání. Ale u nás nejde zatím jen o pouhou správu zděděného, svěřeného statku, u nás jde dosud o jeho zbudování, vytvoření, obhájení na venek a vnitřní zařízení. Zdělili jsme jen nerozřešené úkoly a naléhavé povinnosti; rozvrat, bidu

a hladové žaludky. Podobně jako na celém světě jde i u nás o obnovu zničených statků, o podnicení chuti k nové, čínorodé práci, o návrat důvěry k státu a k společenskému pořádku, která zločinnou válkou byla tak otřesena. Bylo tudíž nutno opřiti vládu v mladém státě československém právě o nejširší vrstvy pracujícího lidu, na napětí, jehož svalů a nasazení veškeré síly a vůle závisí dnes obnova našeho blahobytu a uhájení naší samostatnosti. Neboť to jest jasno, že ten, kdo

a nespokojeným, dávají podnět ku steskům a žalobám oprávněným i — neoprávněným.

Oprávněným potud, pokud musíme přiznati, že v naší správě veřejné od instancí nejnižších až k nejvyšším není vše tak, jak by mělo býti. Náš nový stát vznikl revolucí — bohudíky nekrvavou — a jeho správa nezabavila se dosud všech stinných stránek, jež jsou s každou revolucí spojeny: překotnosti, neorganizovanosti, podceňování vžilých tradic a dějinné souvislosti. Vše se chce změnit rázem, od kořene, bez ohledu na stávající poměry a různé překážky, plynoucí nejen z vývoje historického, ale i z přirozené povahy lidské. Heslo »amerikanisovat« má jistě mnoho do sebe, ale uvede do naší správy i mnoho zmatku a nepořádku. Není v americkém společenském a státním životě veskrze vše dobré a i to, co jest dobré, nedá se rázem a šmahem k nám převésti bez různých poruch a snad i křivd právních a majetkových.

Proto bylo by záhodno, abychom po ukončení prvního roku své státní samostatnosti ono revoluční období záhy již překonali a z prudkého politického a sociálního vlnobití vepluli v klidnější vody dalšího politického života. Období boření budiž skončeno a nastan období budování a tvoření. A rozhraním

těchto dvou časových period nechť stanou se co možno brzké nové volby. Teprve těmi postaveno bude ústavní ústrojí našeho státu na legální základ a bude umožněn další jeho organický rozvoj. Namítá se někdy, že nové volby nepřinesou do parlamentu lidí lepších. Snad. Ale v každém případě bude nově volené národní shromáždění cítiti pevnější půdu pod nohama a bude se těšiti větší důvěře obyvatelstva. A doplněno bude bezpochyby i horní sněmovnou, jež dnešní zákonodárné horečce bude jakousi brzdou. Nastane politické uklidnění, nové uspořádání mocenských poměrů parlamentních i konsolidování vlády, jejíž složení bude poměrům těm odpovídati. Jest škoda, že dnešní prozatímní Národní shromáždění si nepospíšilo s vybudováním nové ústavy tak, aby koncem prvního roku naše mladá republika byla mohla vstoupiti v toto nové časové období svého života: v období klidného, nerušeného vývoje politického, oždravení a upevnění hospodářského i finančního a povznesení osvětového. Proto, co zmeškáno, budiž na prahu druhého výročí republiky rychle dohoněno. Era revoluce budiž ukončena a nová era vybudování republiky pilným úsilím na všech polích práce duševní i výrobní budiž zahájena.

nejdříve vybledne z bahna poválečné mize-
rie a nejdříve setřese mlodby posledních
pět let, jen získá znamenitý náskok před
ostatními v bouřlivě rozpoutaném zápasu
hospodářském, jemuž kráčíme rychle vstříc.
A bylo by to jistě osudné naší svoboda
svobodě, kdybychom se v tomto procesu
evropské rekonvalescence opozdili, zůstali
slabí a chudí uprostřed světa znovu svěžího,
tvrdého a výbojného. My nesmíme upad-
nouti znovu do odvislosti, ať by to bylo od
sousedství, nebo od vzdálenější ciziny, my
nesmíme dopustit, aby z naší hospodářské
neschopnosti vyrostlo nám nebezpečí úpadku
politického, sociálního a kulturního vůbec.

Naše vlast skýtá nám předpoklady netu-
šeného rozmachu, jest třeba jen umět vy-
tžit ty poklady, spočívající v její půdě, ať
jest to bohatství přírodní, ať plodná prst
nebo zelená plocha luk a lesů. Potřebujeme
dnes nezbytně píle a neúnavnosti každé
ruky pracující; na venkovských lánách právě
tak, jako v městských dílnách u stolů a
strojů, i v hlubokých černých štolách pod-
zemních. Nemá jiné cesty překonat nedosta-
tek a drahotu, povznést cenu našich peněz a
celou naši životní úroveň, nežli tím, že více vy-
robíme, že zahrneme trh opět zbožím a získá-
me výměnou, co nám zde schází.

To jest otázka a základní thema doby, na
této bási spočívá celá současná politika a zů-
stane v tomto hospodářském znamení, dokud
se nevrátí normální poměry. Z té úvahy do-
šlo u nás k vytvoření vládní koalice stran
socialistických s Republikánskou stranou
československého venkova. A možno říci, že
zkušenosti získané za čas spolupráce obou
těchto nezbytných živlů státního života po-
tvrzují její správnost. Koalice se osvědčila
jak svou pracovní výkonností ve vládě a
parlamentě, tak svým dobrým vlivem na po-
silení důvěry a povznesení produktivity ši-
rokých vrstev lidových. Nutno oceniti tento
fakt, že Československá republika jest jedi-
ným státem na celém světě, nejen v té ze-
mořené oblasti poražených a zrevoluciono-
vaných států střední a východoevropských,
který nevykazuje žádných rozvratných soci-
álních bouří, politických stávek, ani velkých
přerušení práce vůbec a že i zotavování pra-
covní způsobilosti vykazuje u nás patřičně.

Pod čarou.

ARNE NOVÁK:

V zemi zaslíbené.

Biblický obraz o zaslíbené zemi byl nám Če-
chům po dlouhá desetiletí daleko více než pou-
hým obrazem; schopnost, která potomkům sta-
tých biblí a písmáků umožňuje pronikati až k
jádru starozákonní básnické mluvy, dovolovala
nám prožívat celou moc a sílu tohoto velikého
slova. Beznapějněji z nás říkali si, že strádáme
a upíme v zemi egyptské, a že slib návratu do
vlasti, připověděné národu vyvolenému, se splní
leda v nedozírné dáce, zastřené mlhou nejistoty.
Ale nedovedli jsme věřiti těmto malodušným po-
chybovačům, nýbrž uvědomovali jsme si raději
příznaky, svědčící o tom, že již dlouho putujeme
i hloudivme po poušti, za jejíž horkou a vyprahlou
mdlobou svítá kvetoucí skutečnost volného a
spravedlivého domova. Vyblíbené kosti otců svítí-
ly do temných nocí, a za pozeňnaných jiter při-
nášeli nám básníci hrozny, granátová jablka a fi-
ky ze země Kanán. Když pak statečný a moudrý
nás Jozua s chrabrými ozbrojenci převedl nás
přes Jordán právě rozvodněný krví, poznali jsme,
že nás neklamaly ani naděje, ani znamení —
vstoupili jsme všichni do země zaslíbené otcům
naším, do Kanánu svobody, samostatnosti a sy-
novství božího, a mnohému z nás bylo, jako by na
místě svatém vital nás symbolický kníže vojska
Hospodinova s dobytým mečem v ruce na ozna-
čenou, že nám dává naši svobodnou vlast k věč-
nému a neztěněnému dědictví. Dnes, kdy stojíme
u dvanácti kamenů galgalských, vyzdvížených a
postavených na památku a znamení blahoslavené-
ho přechodu přes Jordán, přemýšlíme o tom, jak
spravovat, vzdělávat a řídit za Hospodinovy
vůle zemi ne již zaslíbenou, nýbrž odevzdanou
nám k trvalému panování; každý moudrý a osvi-

nější pokroky, nežli ve většině jiných národ-
ních hospodářství v Evropě.

Město i venkov byly vždy na sebe odka-
zány, v nynějších těžkých poměrech potře-
bují se dvojnásob. Na českém rolníkově spo-
čívá nyní nemenší zodpovědnost, než na
dělníkově průmyslovém a jest mu ctí, že jeho
pečlivě obdělávané lány strhají dnes pozornost
a získávají pochvaly každého přichozícího
z ciziny, jak také zejména ministrem zahra-
ničních záležitostí dr. Beněšem bylo při
jeho návratu s potěšením vyřčeno. Jsme pře-
svědčeni, že nyní i horlivým odváděním pře-
depsaného zásobovacího kontingentu dopo-
může nám český zemědělec ve svorné spolu-
práci se zaměstnanci v dopravě i mlýnech
ku překonání všech nesází, pokud se kde
ještě vyskytnou.

Koalice řídicí správu republiky v této
choulostivé době přechodu a přerodu, kdy
z trosek a popelů starého zničeného světa

Dr. EDUARD BENEŠ, ministr zahraniční

K velkému dni.

(Přáno pro „Venkov“.)

Přáte se mně, co bych mohl říci ku svát-
ku 28. října. Říkám stručně jen tolik: Jsem
přesvědčen, že historickou pravdou je a bylo
vždycky, že osudy toho kterého národa nebo
toho kterého státu spočívají výlučně v rukou
onoho národa samotného. Jest dobře, aby-
chom si to i my, v tak význačný den jako
je 28. říjen, připomenuli. Celá Evropa je
stále ještě ve varu a kolem nás je všechno
nehotovo, neustále a připraveno v každém
okamžiku k rozvratu. Ať posuzuje situaci
kdokoli jakkoli, vím určitě, že stát náš je
nejpevnější ze všech, které dnes v centrální
Evropě bojují o svou existenci. Zahraniční
situace určuje sice posici našeho státu a na-
šeho národa, ale podle toho, jak na ni z
vnitřku budeme reagovati, budeme nebo ne-
budeme pány svého vlastního osudu. Bude-
me-li mít pevný a jasný plán a program

cený hlas přichází nám vhod, ne-li přímo jako
rada, tedy alespoň jako podnět k uvažování a k
sebezpytu.

Proto nemělo by přejíti bez povšimnutí ani
obsažné poselství, které právě k nám přichází ze
skutečné, nikoliv jen obrazné Palestiny; není to
projev nějakého strakatého exotismu nebo dráž-
divé mezinárodní sensace, nýbrž opravdové
rozhodné slovo o věcech, jež jsou či alespoň měly
by býti naléhavou starostí také nám Čechům, za-
městnaným právě stavbou národního státu. Pisa-
tel „Čtyřl dopisů z Palestiny“, které v
překlade E. Fritschové vydal Spolek židovských
akademiků Th. Herzl v Praze, jest osoba doposud
neznámá; tento židovský rolník a dělník v jedné
osobě, A. D. Gordon, není ani spisovatelem ani
novinářem z povolání, nýbrž prostým mužem ži-
votní praxe, který uprostřed denní práce pocítil
potřebu sdělit se svými souvěrci a rodáky o vý-
sledky svého přemýšlení, stále provázeného vzru-
chem a napětím citu a zvolil pro upřímný svůj
projev formy nejméně literární, jakou jest právě
dopis spíše volně improvizovaný než pevně sta-
vený a uměle členěný. I když odečteme na účet
vydatelův leckterou slohovou retuši, přiznáme
tomuto A. D. Gordonovi hodnotu rozeného básní-
ka, a to ve způsobě lidových a nepěstěných poetů
východních; zvláště semitských, u nichž obrazná
mluva plynula z bohaté smyslovosti a jimž každá
myšlenka vybavovala se s názorovou plastikou;
ani dar lyrické výmluvnosti, tak příznačný pro ná-
rod Isaiášův, Gordonovi nechybí. Na mne alespoň
živou silou pravého básnického postřehu, vyvá-
ženého z plnosti lidské zkušenosti a při tom do-
čista nového a neopotebovaného, působily dva
Gordonovy příklady o nynějším stavu židovské
duše; v obou propuká onen plemenný židovský
smysl pro rodinu, v němž také kotví zřejmě ná-
rodní mystika Israele jak starověkého tak moder-
ního. Uvolněný vztah dnešních lidí k národnosti
karakterisuje Gordon slovy „Národ, duše národní,
národní forma života jest buď popírána úplně, ne-

rodí se bolestně mladý svět lepší a vojnější,
jest tedy koalice práce, zakofeněnou hluboko
v životních potřebách současného státu a
společnosti, vzniklou z nutnosti přímo pří-
rodní, nikoliv z pouhé parlamentní kombi-
nace, vypočtené na prosté získání majority
ať jakékoliv.

Vládnout bez některého ze součinitelů
nynějšího souručenství, nebo vůbec dokonce
proti němu — a beze mne, znamení v těchto
napiatých poměrech vždy proti mně — jest
vyloučeno. Proto můžeme dnes při přehlídce
vlastního díla říci, že jsme spokojeni a vy-
konali jsme, co poměry od nás vyžadovaly,
naplnění nejlepší vůlí zabezpečiti a dobře vy-
budovati to, co myšlenkou, energií a krví
našich nejlepších bylo založeno, a zjednatí
všechny předpoklady hmotného i kulturního
blahobytu a nepřetržitého pokroku českoslo-
venského lidu.

naši národní práce, budeme-li mít dosti
energie a poctivosti, plán ten stůj co stůj dle
svých ideálů uskutečnit, budeme-li bez pře-
hnanosti v kterémkoli směru ten svůj plán a
program odevědomě a krok za krokem uvá-
diti v praxi, nemusíme se báti ničeho. Pro-
gram ten není těžko najíti. Dnes, v den ná-
rodního svátku, stačí si jen uvědomiti, že
celý náš politický, sociální a kulturní pro-
gram je dán charakterem a idejmi naší ná-
rodní revoluce, kterou dnes oslavujeme.

Nechť dnešní den každý se nad charak-
terem této revoluce zamyslí a uvidí hned
jasně i náš program do budoucnosti i celou
naši budoucnost vůbec. Bude-li národ v in-
tencích této revoluce mysliti i jednati, ne-
musí se nikdo z celého československého ná-
roda báti o naši národní existenci.

bo jedná se s ním jako se starou matkou, která se
vydržuje ze staré lásky, ze smyslu pro dobročin-
nost, z povinnosti nebo která se pokládá za nut-
né zlo, s kterým jest nutno počítati a které má
jistě zásluhu. Pro těžké a tomné postavení ko-
lonistů v Palestině, již dnes budují znovu hebrej-
skou národní skutečnost, nalezl pisatel hluboký a
pravdivý obraz, pro nějž bych právě v přítom-
ných Čechách rád reklamoval pochopení: „Jedná-
tčechu máme, t. j. my, kdož stojíme pevně a pe-
vně státi dovedeme: že cítíme bolest, cítíme až na
dno. Jsme teď podobní ženě, jež dlouhá léta ne-
měla děti, třeba o to sebe více Boha prosila,
— a pojednou cítí, že je těhotná. Těší se z každé
bolesti, zná jen tu úzkost, že bolest jest snad pří-
liš mírná, že snad to není to. V galatu jsme těch-
to bolestí necítili. To jsou bolesti tvoření a dá-
vají nám odvalu a naději, že vše překonáme.“

A. D. Gordon přichází jako zásadní mluvčí
sionismu, jenž již učinil veliký, rozhodný krok od
svědné a odtažitě nauky k tuhé a odpovědné ži-
votní praxi a jako osadník v palestinské kolonii
přiložil ruku k dílu. Obávám se, že toto označení
mu u českých čtenářů nevzbudí valných přátel,
neboť sionism u nás platí za pouhou zástěrku něm-
čičího židovství, které s kolonizačními plány v
Palestině nemíní to zvláště vážně a hledá leda no-
vou dekoraci pro mezinárodní těžství židov-
ských penězníků. Kolik dobrých lidí u nás potřá-
salo hlavami, když Wilson ujmál se Židů se ste-
lnou opravdovostí jako jiných malých národů, na
příklad Čechů se Slováky, Litevců, Arménů! Prá-
vě v Čechách vzpírá se veřejnost co nejtvrd-
stijněji poznání, že by Židé byli skutečným náro-
dem a že by se k pevnému uvědomění národ-
nímu mohli vůbec kdy vychovati; nikomu ne-
sluší tato zatvrzelost méně než nám Čechům. Před
stoletíci, stovacetletými léty byli jsme přibližně v
témže postavení jako sionisticky smýšlející Židé
dnes, až na to, že jsme měli pod nohama a ne-
pouze v srdcích přirozenou vlast. I naši buditelé;
zrušili se o svých národních smáhách dorozumí-

Ministr zemědělství KAREL PRÁŠEK:

Do druhého roku.

(Psáno pro »Venkov«.)

Dnes je tomu právě rok, kdy národ československý dostal správu věcí svých do vlastních rukou. Není nikoho, kdo by nesouhlasil s tím, aby tento památný den byl slaven jako národní svátek, který by připomínal nám i generacím pozdějším a dorůstajícím význam našeho osvobození. Radostné nadšení je znáti na tvářích všech, ale omezit se na nadšení, bylo by chybou. U nás není o kritiku i kritiky nouze, to jest přece známo, ale dnešní den, příznivě si, každého vede k tomu, aby se zamyslel a uvažoval. Kdo vede rok samostatné hospodářství, jistě se ohlédne nazpět, aby přehlédl výsledky své práce a zeptal se sám sebe — konal jsem svou povinnost vůči státu? — vůči společnosti lidské? Otázku tuto musí položit si každý a bude jistě každý šťasten, kdo může říci: »Ano, konal jsem ji dle svého nejlepšího vědomí a svědomí.« Nechceme a nemůžeme zodpovídati tuto otázku za jiné. Ti ať si zodpovídati před svým svědomím, ale to můžeme prohlásiti: České zemědělství svou povinnost vykonalo, to nám potvrdí nejen každý nezávislý pozorovatel, a zejména i nad všechno naše stranictví povznesení cizinci, kteří vyslovují se o našem zemědělství s největším respektem, ale potvrdí nám to v první řadě výsledky práce zemědělce.

Zemědělec to byl, jenž pracoval v novém státě nejintenzivněji, jeho píle byla největší, svou práci konanou od rána do večera, dokazoval svou pravou lásku k republice.

Jest pravdou ovšem, jsou mnozí, kteří majíce tu, nebo omu malichernou výmluvu, neuznají práci zemědělce, neboť ji uznati nechtějí; ale ti všichni budou donuceni, aby v nejbližší době přezkoušeli své názory o produkci zemědělské. Poznájí, že mocné sociální otřesy a nové výrobní metody dotkly se té, tak významné složky života a výroby, jako je zemědělství, že poměr jeho ku ostatním složkám, musí býti podroben revizi.

Jsmo si jako zemědělci vědomí své důležitosti ve státě a právě toto vědomí nutí nás, abychom, jako nejdůležitější element státní,

vati v jazyce cizím, t. j. po německu; i oni hledali spojitost s tradicí netoliko přerušenu stáletími, ale přímo protilehlou celému nazírání vlastních rodáků a vrstevníků; i oni hledali jednotu mezi rozptýlenými údy ochromeného těla národního a především musili stavěti od základů, skládati skrovné počátky, spoléhati hlavně na pevnou naději statečných srdcí.

A že buďovali a tvořili s takovou silou a jistotou, k tomu jim napomáhal především jeden duchovní statek, s nímž se setkáváme v podobném stupni právě také u myslitelů a praktiků sionistických, u M. Bubra jako u A. D. Gordona. Mínilomou přímou mystickou lásku k národu a víru veň, nepochopitelnou a nepřijemnou střízlivým racionalistům rádrovské observance, kteří životní svazky krve, tradice a citu by rádi nahradili odtažitými postuláty původu ryze mozkového. Na toto běžné osvícenství, které prohlašuje za úzkoprsost, cítili někdo v národu absolutno, odpovídají „Čtyři dopisy z Palestiny“ několikrát, a to velmi důrazně: podle vnitřní jistoty sionisty Gordona není pravou skutečností lidstvo, nýbrž národ, „pro nějž pracujeme, i když křičíme lidstvo“ a výhradně skrze národ a v národě a nikde jinde dochází podle tohoto židovského vlastence jedinec žádoucího spojení se životem přírody.

Kdežto Martin Buber, kněžní mystik, polnížející na Palestinu spíše jen z dálky, jako na zemi zaslíbenou, mluví o vnitřních zkušenostech šlechtěné touhy, může praktický zemědělec a osadník israelický A. D. Gordon vypoověděti své hodnověrné zážitky na půdě netoliko svých otců, ale i své práce. To činí jeho písemné projevy tak vítanými a protože tato půda teprve medávkou byla získána a tudíž přináší nesnáze i radosti noviny čerstvě obdělvané, mají jeho dopisy zvláštní hodnotu pro nás Čechy, kteří rovněž prožíváme starost i útechu prvotních žnů v naší republice.

Zaznívá to přímo jako bezprostřední vyznání z Česko-slovenského státu v prvním roce jeho tr-

nejvíce se přičinili o sesílení státu a státní moci.

Úkolem zemědělství jest, dodávati státu (lidu) potřebné potraviny. V roce právě minulém učinilo zemědělství své povinnosti zadosť. Jest naši povinností, abychom vytrvali a vykonali svou povinnost i v roce budoucím. Musíme vytrvati proto, že jest to naše občanská povinnost a proto, aby mohly ostatní elementy ve státě jsoucí účastníci se na společném vybudování získané svobody.

Svoboda nepřinesla nám jen práva, nýbrž také povinnost a zodpovědnost a já vyzývám dnes na prahu druhého roku našeho samostatného státního hospodářství každého zemědělce důtklivě, aby svým povinností vůči státu dostal; aby dal státu a lidu každý

F. STANĚK, ministr pošt:

V předvečer 28. října.

(Psáno pro »Venkov«.)

Byli jsme v Ženevě už několik dní a očekávali jsme Beneše. Přirozeně stupňoval každý den naše napětí a na rtech všech lpěla jediná otázka: »Co je doma?« »Züricher Zeitung« přinášela zprávy dosti neurčité a skoupé — jiných zpráv nebylo. Čekali jsme, co přiveze Beneš z Paříže. Přijel — ale o převratu v Čechách nevěděl ničeho. A tak jsme v naprosté shodě — bez zpráv z domova — připravovali osud svobodné vlasti. Že budeme mít republiku — bylo samozřejmé ve chvíli, kdy Beneš prohlásil, že v tomto směru můžeme rozhodnouti úplně samostatně. A také jsme bez nátlaku a bez dlouhých úvah rozhodli.

A zatím byla už doma prohlášena — republika — jako výsledek onoho obrovského napětí a úsilí celého národa, set tisíc spolupracovníků, všech těch, kdož roztroušeni téměř po celém světě přikládali polínko k polínku do požáru, jenž zničil staletou monarchii. Vděčný — ale těžký úkol čeká na historika, jenž příštím věkům bude chtít zachytit účast

vám, odmítá-li Gordon jakožto úhlavní zlo nově získané Palestiny onu hlubokou nevíru, která se zmocnila Židů, když, vstoupivše do země zaslíbené, stanuli u prahu svých splněných tužeb; známe příliš dobře tento nestatečný pesimismus a chápeme oprávněnost Gordonových výčitek, že tak hluboké nevíry nebyli schopni jeho pokrevenci ani ve vyhnanství mezi národy v onom »galutu«, z něhož chce sionismus býti vykopením. »A co je tragičtější — praví — skoro by se mohlo říci tragikomičtější: právě v té době, kdy nás galut byl nejtemnější, kdy byli jsme uzavřeni v odděleném ghetu, měli jsme přece aspoň trochu národní vůle, národní duše. Ale tehdy neměla naše vůle, naše duše žádného těla a proto také žádné síly. Žili jsme v minulosti, ve světě svých rodičů, to jest ve vzduchu. Teď, kdy jest u nás trochu jasněji, kdy přece jen počínáme cítiti své tělo, sílu, nemáme vůle, nemáme duše.« Neplatí to doslova o skuhravých bojestinech z prvního roku Československé republiky? A jim právě, jako sionistům-skeptikům, zdají se býti adresovány Gordonovy mravní výzvy, čím se obradí z nedůvěry a ze slabosti, podkopávající každý úspěch.

Jsou v podstatě dvě: máti pevnou, věrnou a radostnou víru ve vlastní národ a pracovati tvořivě, muž od muže, pro uskutečnění národního programu. O této práci, kterou sionista palestýnský si reálně představuje jako trpělivé drobné dílo kolonistovo na zprahlých svazích syrských a jako odříkavou činnost učitele židovských škol pro osadnickou mládež jazykově nezcela sjednocenou, napsal Gordon několik krásných a skuhravých bojestin, na nichž vykládá o radosti z práce na půdě, jež netoliko bere, ale i dává, a o požehnání práce, podnikané pro něco vyššího, než okamžitý peněžní zisk — zde slyším nové tóny, v židovstvu dosud zcela neobvyklé! Ale nestojí mnoho námahy, abychom si přeložili Gordonovy výzvy do řeči svých náležitých potřeb a to snad takto: Ze svých úzkostí o mládou republiku se nedostaneme ničím spíše než

přebytek, vše, co nutně nepotřebuje pro svoji domácnost, aby to dal hned a bez jakéhokoliv zakročování. Bylo by nedůstojno svobodného občana, aby ku konání svých povinností byl donucován orgány vlastního státu.

Já věřím pevně, že našim zemědělcům stačí poukaz na odpovědnost jejich vůči ostatním vrstvám ve státě se nalézajícím, poukaz na to, že celý hospodářský život je odvislý od toho, jak budou konati svou povinnost.

Zemědělci dejte státu, co mu náleží a co míti musí.

Stát pro své nezbytné potřeby si najde áhradu a musí ji nalézt za každou cenu, pravím, za každou cenu.

Kdyby ale jednotlivci nechtěli pochopiti a vyhověti tomuto měmu apelu, prohlašuji, že nesmějí očekávati ochrany, když by se proti nim postupovalo oněmi ostřejšími prostředky, které státní moc k dispozici má.

nás Čechů na zničení Rakouska. Kolik energie, kolik vynalézavosti, kolik odvahy, co sebeobětování — se našlo u našich lidí! Statistice nás bylo — a bez diktátu, bez komanda stál každý na svém místě — ovládan nekonečnou touhou po svobodné vlasti. Jenom největší idea byla s to vytvořit tento div světa.

Ani jsme o sobě nevěděli — a všichni jsme přinášeli nejlepší. Nejlepší z nás za hranicemi — jini na frontách — my doma! A byly to těžké týdny, jež předcházely 28. říjnu! Vedl jsem tenkrát naši politiku. Nejprve za války bylo úkolem naší politiky šetřit české síly. Pak už bylo jasné, že k pádu Rakouska přijde. A to byla pro mne doba nejtěžší. Věděl jsem, že v mých rukách je zdar či nezdar té velké práce za hranicemi. Jaká to strašlivá tíha odpovědnosti: přátelům v cizině umožnit politikou doma všechny úspěchy — a tyto úspěchy doma provést bez obětí v pravou chvíli. Věděl jsem, že v pravou chvíli nutno jednat, ani hodinu dříve, ani hodinu později. Toto jed-

tvorivou práci, posvěcenou radostí a věrou a množící životní hodnoty kolem nás i v nás; neposlední částkou její bude výchova dětí na skutečné republikány, nerozpolcené, pevné, věřící.

A snad ještě důrazněji bych upozornil na jiný, základní názor Gordonův, že totiž země zaslíbená nestala se plným majetkem vyvoleného národa již tím, že byl překročen Jordán, nýbrž že jest jí třeba teprve si dobytí láskou, věrou a tvořením, aby se stala opravdovým Kanánem svých dědiců. Bylo dáno role, nikoliv jen k užívání, nýbrž v trvalý podíl, ale toto role dlužno vzdělání, zaorání, zvláčetí, osítí, aby bylo skutečností a životem. Není to doslova a do písmene případ nás? Možno v dnešní slavný den uvědomiti si pravdu a povinnost nálehavější a důraznější? Chceme-li, aby naše země zaslíbená nám skutečně byla vlastní radostí a naplněním, nebudeme smět zatvrditi uší svých k napomenutím, jakými zahrnují nás všichni domáci i cizí přátelé naši a jež k nám přes Středozemní moře donesl i lahodný vůně, nasycený vůně cedrů libanských.

J. VODÁK:

Čeština na postupu.

Mnoho se stále přetřásá otázka českého vlastenečství a národnictví, nacionalismu: máme-li, ještě i nyní potřebu, abychom byli proti Němcům tak zarytí vlastenečtí a nacionalističtí, jako jsme byli, a máme-li jim svou převahu ve státě dávat, cítit tak, jako oni dávají cítit nám. Pojmu vlastenečství a nacionalismu podkládá se při tom většinou jen smysl mravní a zapomíná se na jeho stránku hmotnou, jakoby nepadala na váhu. Slovo »vlastenečství« souvisí se slovem »vlast« a vlast je tam, kde vládeme, kde máme nějaké vlastnictví: čím více potřebné půdy bude v našich rukou, tím větší bude náš počet životní moci a nezávislosti a tím budeme vlastenečtější, poněvadž budeme mít tím více co milovat. Ale ovšem

nání že nemůže být výsledkem porad, nýbrž rychlého postřehu a odvážného činu. A chvíle přišla dřív, než jsem se sám nadál. Prvního října dostal jsem tajné zprávy, že nikdo netušil. Jsou-li pravdivé, kdo má za to ručič? — Numo jednati! A tak bez vědomí kolegů — s vyjímkou jediného Bradáče — na vlastní nebezpečí pronesl jsem 2. října svou řeč. Přiznám se, že jsem celou noc probděl a zápasil sám v nitru — jakýsi dobrý duch mě vedl — a tak jsem ráno mluvil.

»Das ist kein Hochverrat! — das ist Staatsbruch! — křičeli Němci. A měli pravdu. Mnozí kolegové byli konsternováni, ale Němci byli zlomeni. Po této řeči mohl už pracovat Beneš v cizím jménem celého národa — po této řeči šli už doma věci ráz na ráz. Vykonal jsem svůj úkol — mohu lit klidně na soud historie. Zda naše politika doma nevykonala vše, co mohla? Zda bylo možno lépe li věst? —

Zda jsme nepřipravili v nejnebezpečnější situaci dobře a dokonale 28. října?

Uvádím to vše jen jako malý doklad, kam jsme to přivedli, když jsme se všichni sjednotili za určitým cílem. Nebyl bych mohl 2. října odvážiti se řeči takového obsahu, která tehdy ohromila všechny poslance i žurnalisty, kdybych nebyl měl pevnou víru, že všechny český lid bude stát za mnou jako jeden muž a že zejména naše rolnictvo mělo v ruce zbraň, které se bálo i Rakousko: zásobování. Tázal se mne tehdy jistý německý předák, zda vím, co může následovat? Odvětil jsem: Sáhne-li vláda na mne, nedostane z Čech a Moravy ani jediného sousta. Výrok ten ho zarazil: »Máte pravdu,« odvětil, »spoléháte-li na tohle, pak se vaši odvaze nedivím.«

A teď k jiným myšlenkám, jež patří k 28. říjnu. Říkával jsem dávno: Po válce — to se najde hrdinů. A dnes je vidíme všude — a jsou samá kritika. Dnes každá maličkost se kritikuje, jako by měla ohromnou důležitost, jako by na ní závisela přímo existence státu. Nikdo však z těch kritiků — vím to jistě — nezeptal se sám sebe, zdali také on všechno již vykonal, co by vykonati měl a mohl jako řádný republikán a občan Československé republiky. Kdyby každý tak zpy-

vlastnětvi nezáležel jen v půdě, nýbrž také v jiných státech hmotných a kulturních, a naše vlastnětvi nabývalo prudké bojovnosti právě proto, že jsme pro národnost v tom majetku hmotném a kulturním byli zkracováni a olupováni. Náš průmyslník, náš obchodník, náš úředník a dělník, všichni musili být připravováni na ztráty a újmy, jestliže se upřímně hlásili ke své národnosti a jestliže si ve všem přiváděti k platnosti. Co našich průmyslníků a obchodníků bylo takto nuceno žít na kraji úpadku, nesřítli-li se do něho, bez pravé možnosti rozvoje, a co našich úředníků a dělníků bylo všelijak zasaženo ve svém životním prospěchu za to, že se jejich češtvi nechťelo zapíati? Těžké ztráty hmotné a kulturní, jimž jsme se musili podrobiti, nebyly ještě spočítány ani odhadnuty a bude dlouho trvat, nežli naše okradené vlastnětvi vzroste do té míry, aby křivdy minulosti byly dostatečně vyrovnány a aby naše vlastnětvi se mohlo tím spokojit.

Jisto však jest, že pro lid nebo, řekněme, pro ten národ, který projevuje své smýšlení v ulicích a vzbud ve veřejných místech a příležitostech, otázka vlastnětvi nebo nacionalismu zní mnohem prostěji a kratěji, — znamenala především obnovu, neobmezená práva rodné češtvi v hranicích našeho státu. První, co se dělo v Praze po prohlášení Československé republiky, bylo, že se strhávaly nebo zamazávaly německé firmy a nápisy: mizely německé vyhlášky a plakáty, byli odklíováni chodci, kteří mluvili německy, a češtinu se ve všech ústech nadnášela radostným, svobodným zvukem sebevědomé pýchy. A od té doby je tedy čeština na postupu, její oblast rozšířila se do rozměrů, jakých ještě nikdy neměla, a její užívání se proti dřívějšímu zesateronásobilo, ne-li víc. Považte, co to jest, když v tolika ministerstvech a podřízených úřadech jedná se hlavně česky a když z tolika ministerstev a podřízených úřadů rozesílají se hlavně jen české přípis, česká vnesení, české dotazy a rozklady! Dráhy a pošty, kanceláře a písařny všeho druhu, krámy a hostince, továrny a dílny, všechno se buď vůbec počestilo, nebo se posunulo k češ-

toval své svědomí, jistě by náš veřejný život byl uklidněnější.

Máme-li býti považováni za národ vschnutku vyspělý, jenom střízlivou kritikou, jež však nespokojuje se jen kritikou, nýbrž přichází hned s pozitivním návrhem, jak by se věci měly upravit — jen tak můžeme dočistiti nápravu. Vyčítáme si navzájem nekonnání povinností a uvádíme doklady bez přemýšlení. Tak dnes vrhá se všechno na zemědělece a zemědělského dělníka, že nekonná svých povinností k obyvatelstvu republiky. Je dobře dáti otázku všem ostatním třídám a stavům v republice, zdali pracují ve svém oboru tak, jako náš zemědělec a zemědělský dělník, který vlastně neplní zákonů republiky, protože nepracuje 8 hodin, nýbrž 14 hodin — ba i více; obseř všechnu půdu, přes všechny obtíže dostal sklizeň pod střechu a přece dnes proto, že bez jeho viny včas není všechno na místě, hned všechna vina padá na zemědělece.

My, jako zástupci zemědělského řádu, jsme si plně vědomi své zodpovědnosti, a jenom smysl pro zodpovědnost nutí nás k tomu, že nechceme zhoršovati dnešní poměry a že se snažíme ze všech sil je urovnávati a obětovati k tomu cíli mnohdy i očividně, hmatatelné zájmy zemědělců, poněvadž každý rozvrat a každé ochromení naší vnitřní síly mělo by jistě následky nezodpovědné.

Dr. FERD. HEIDLER, míř. obchodu:

Škarohlidství.

(Psáno pro »Venkov«.)

Snad ještě prvé výročí prohlášení naší samostatnosti vhodným okamžikem pro srovnání poměrů tehdejších a dnešních, abychom si mohli učiniti jistý přehled oné úsilovné práce, kterou věnovaly všechny vrstvy našeho národa na vybudování svobodné vlasti. Snad budeme při této příležitosti sami k sobě spravedlivější, než jsme ve svízelném běhu obyčejného života.

Šimů rázu a možno bezpečně očekávat, že čeština vnikne všude tam, kde se jí dosud odírá a ztěžuje přístup. Nemusíme se věru za ni stydět, byla na tento svůj slavný, vítězství vzhod řádně, dokonale nachystána. Století usilovného, vroucného a přemýšlivého pěstění literárního, vědeckého, očišťovacího povzneslo, obohatilo a utříbilo ji tak, že se skvěle osvědčuje ve všech úkolech a povinnostech, jež se jí naskytují. Je to krásná, božská řeč, lahodná a zvonivá, pružná a tvořivá, hbitá a obratná, vydatná a sytá, živná a hojně zásobená, taková, která štědrě odmění každého, kdo s ní zachází, svou přimykavou poddaností k myšlence, svou schopností k jasné a určité, svými vlastnostmi získávající prostoty, přímosti a jadrné výmluvnosti. Shledali to jistě všichni ti, kdož při počestování různých odvětví správy a národního života musili vynalézt odborná, praktická slova, nebo vhodná řeči.

To rostoucí šíření češtiny jest asi zatím největší bolest, kterou Němci v naší republice zakoušejí, a klidnost jejich národního i občanského poměru k nám závisí skoro nevíce na tom, jak se dovedou s přibývajícím důležitostí a významností češtiny smířiti. Příliš si zvykli, pokládat češtinu za jazyk inferiorní, za řeč podružnou, zbytečnou a ošrocounou, a bude jim hrozně nesnadno, podvoliti se požadavku, aby se nyní učili k vůli nám tolik česky, kolik my se kdy k vůli nim učili německy. Ale na konec, budeme-li dost pevní a vytrvalí, nezádáme-li lehkomyšlně a hříšně nic z toho, co nám zajištěně patří, budou přece musit odezvané polknout hořké sousto a doufejme, že jim časem jeho hořkost osládně. Velmi by k tomu přispělo, kdyby se naše čeština snažila zbavit všech otravných neovně ve veřejných stycích, v soukromém a domácím obcování, nejdůstojnějším způsobem, který vábí a okouzluje. O eleganci, vybrané uslechtilosti a vzdělané pékčnosti češtiny se dosud pořád více jen mluvilo, nežli abychom si důsledně pěstovali a abychom s odpořem pronásledovali a vvrátili vše, co se jí přiči. A bylo by toho mnoho, čeho bychom si nad to ještě od naší češtiny přáli. Měla by být tak ve-

V poslední době veřejně naše listy z řeči pana kolegy poslance dr. Engliše, že v příštím Národním shromáždění nesmí býti v opozici ani 20 českých poslanců. Divím se tomuto výroku a jeho zdůraznění v novinách, když už dávno před tím — než byly přibližně známy hranice naší říše a počet obyvatelstva, jsem zcela otevřeně řekl, že ani jediná česká strana nesmí si dovoliti při tom percentuelním poměru národnosti v naší říši vážnou opozici proti kterékoli vládě, čili že naše příští vláda musí býti vládou kompromisní všech Československých stran. Máme-li zabrániti vykořisťování republiky jinorodými živly, musíme se odhodlati k jednotnému postupu, jaký jsme svého času zachovávali v Českém Svazu na bývalé říšské radě a jaký jsme zachovávali první čas i po provedené revoluci, kterážto jednota jenom umlčností a tvrdohlavostí určitých pánů byla znemožněna. Mnozí politikové jsou totiž pro koalici, ale jenom potud, dokud ta koalice bude dělati jen to, čeho oni si přejí. Nemáme-li však smysl pro kompromisní život, pak je ovšem marna všechna práce i všechny oběti, které byly pro naši samostatnost přineseny.

Mějme odvahu říci pravdu na všechny strany. Jestliže se stala někde chyba, přiznejme si ji otevřeně, ale nevykořisťujme ji na prospěch té neb oné strany v národě. V našich poměrech škodí to bohužel celku a toho nemůže chtít žádný upřímný vlastenec.

V Praze 27. října 1919.

Před převratem a ve slavnostních dnech znovuzrození naší národní svobody měli jsme příliš různorodé představy o svém postavení. Čekali jsme, že onen rozmach, který jsme si v duchu kreslili, nastane takřka obratem ruky. Neznali jsme správné rozsah vyčerpání našich vlastních sil a zdrojů hmotného blahobytu, zejména však následkem čtyřletého odloučení neměli jsme vůbec

dena, aby každý cizí, Němec nebo Francouz, Angličan nebo Japanec, objevoval v ní jazyk poctivců, u kterých co slovo, to ryzi, spolehlivý, berný důkát; jazyk pilných příčinivců, kteří mluví, jen když je nejnemnější přeba, podstatně a závažně; jazyk spravedlivců, kteří jim nezakrývají úskoků a zisků, nýbrž slouží v něm horlivě obecnému blahu; jazyk svědomitých slechetů, kteří se úkostně vystihají bezpráví a dají každému, což jeho jest; jazyk bystrých lidí, kteří přesvědčují silou a hloubkou důmyslu i důvtipu. Zejména však mělo by si čeština dobyt kulturní převahu nad všemi jazyky republiky jako jazyk, který vyjadřuje toliko nejosvědčenější a nejpokrokovější názory, největší duševní čilost a nejnocnější pohyb ku předu, takže by každý jiný jazyk, německý zvláště, svým obsahem byl proti němu chudý a prázdny. Shaw tvrdil v Pygmalionu, že každý člověk je na té úrovni, na kterou vycvičil svou řeč. — vycvičme si češtinu tak, aby Němci musili k ní mít úctu pro její uzařnou kulturní povýšenost!

Budeme-li musit chrániti i teď ještě před nejdělním novým zlom. Dostala-li se čeština do rozsáhlých úředních služeb, stoupla tím sice značně její praktická hodnota, ale nastalo také nebezpečí, že bude každou hůť nežli dosud nešťastnými, nedbalými a neznalými úředníky a že bude strhována v planou a hluchou frázovitost byrokratickou. Bylo již dobře navrhováno, aby v každém větším úřadě seděl znalec češtiny, který by na ni dohlížel, aby vycházela čistá, lepá, jasná a pravdivá; to však nemůže stačit, nebude-li duch úřadů shora lepší a češtější v nejdělnějším smyslu slova. A za druhé — příliv cizinců a svazky s cizinou buď už dnes obava, abychom nevynakládali více péče na cizí jazyky nežli na svůj domácí a abychom nepromítali spíše špatnou znalost domácího, nežli znalost cizího. Cizinci, kteří k nám přicházejí, měli by očistě a denně vidět, že náš jazyk je nám nejdražší jako jim jejich pro své kulturní vlohy a že nám tak trochu záleží, aby nám naši znalost jejich jazyka opláceli znalostí našeho. Pomohli by tím v nerušené míře k rozřešení našeho národního poměru k Němcům, aby naše vlastnětvi získalo nerušeně všechno vlastnětvi, které mu v republice nálež.

představy o hospodářských poměrech spojenců v západní Evropě. Myslíli jsme naivně, že tam panují zcela mírové poměry a že tito přátelští národové mohou nám dát rázem své pomocné zdroje k dispozici.

Zatím se postupně dostavovalo jedno zklamání za druhým. Náš průmysl, jakmile přestal pracovatí náhražkové suroviny pro účely válečné a začal se připravovat na normální výrobu, ucítil obtíže. Zařízení bylo spotřebováno, nebylo prostředků k nákupu surovin, dřívější spojení byla dlouhou válkou zpřetrhána a cizina měla o nás ty nejděivnější představy. Materiál železniční byl čtyřletým nadmírným a bezohledným napínáním pro účely vojenské úplně zničen. K tomu přistoupilo, že jsme musili politickou samostatnost doplnit i státní samostatností hospodářskou a násilným zakročením odloučit se od ostatních částí bývalé monarchie. Nelze si myslit stát bez samostatného hospodářského a celního území, ale pro první okamžik znamenala tato opatření poruchu. Nejhorší však bylo zklamání ohledně spojenců. Teprve poněkud jsme poznávali obtíže, se kterými musí zápasit sami. Jen krajním napětím sil mohli vybojovat vítězství, ale i jejich síly byly do značné míry vyčerpány a oni zápasili sami s největšími potížemi. Myslíme, že nepřeháním, řeknu-li, že podnes nepostoupili v překonávání válečných následků, jež se u nich jeví namnoze jinými formami, dále než my, a že mnohou potíž, kterou jsme si my již probojovali, musí teprve překonávat.

Tato zklamání a lopotná námaha, se kterou jsou počáteční práce na znovuvybudování našeho hospodářského života spojeny, převrátila náš horečný optimismus v bezměrné škarohlídství. Nic se u nás nekoná správně, státní administrativa, která nedovede čarovat, nestojí za nic; nikdo nepočíná o zájem veřejný, nýbrž jest osobní prospěch — ne-li podvodník; nikdo nechce pracovat; finančně spěje republika k bankrotu atd.

A přece není nic méně oprávněné a spravedlivé než toto škarohlídství. Nepodceňuji obtíže, se kterými zápasíme a které ještě budeme musiti překonávat, ale také nepodceňuji práci již vykonanou. Vybudovali jsme státní správu, ač musíme od začátku organisovat Slovensko, takže pravidelně funguje a dovede krajním napětím sil překonávat obrovské překážky, jež se jí denně stavějí v cestu. Poslechněte někoho, kdo navštívil jiný stát, vzniklý na půdě bývalého Rakouska, a poznáte ihned rozdíl. Naše osobní železniční doprava patří mezi nejlepší v Evropě, doprava nákladní trpí silněji rozvrácením válkou způsobeným, ale přece snese srovnání se změnami západoevropskými. Těžba uhléna vykazuje nejmenší pokles proti stavu, mírovému v Evropě a mohla by se ještě zlepšit, kdyby doprava stačila. Žádný obor průmyslu dnes nestojí, dovedli jsme zaměstnat aspoň částečně i ty, které — jako bavlnářství — výhradně a v ohromném rozsahu jsou odkázány na dovoz surovin z ciziny. Naše zboží stává se hledaným na světovém trhu, staří zájemníci se hlásí o obnovu styků v míře, které nemůžeme dosud vyhovět. Obnova našeho hospodářského života pokračuje velmi zdatně. Naši snahou jest opatřit suroviny v takovém množství, abychom mohli pracovat i pro vývoz. Navazujeme velmi slibné styky s různými oblastmi Ruska, které přešly již ve vzájemnou výměnu zboží za pomoci tamějších organisací družstevních.

Nesledujeme dnes politiku ohromného, prudkého rozmachu, nýbrž snažíme se postupně napravovat zpusošení bezohledným válčením vyvolané a poznenáhlu přivádíme náš hospodářský život do proudu prostředky, které nám vlastní síla naší země dává,

když naděje na cizí pomoc velkého slohu selhala. Kolečka našeho hospodářského života se již pravidelně točí, byť daleko ještě ne kýmým plným počtem obrátek. Nejsme sice na vrcholu svého úkolu, budeme snad po desetiletí ještě bojovat s následky války, avšak stejně jako ostatní země.

Myslíme, že v den prvního výročí můžeme všichni s dobrým svědomím skládati účty.

Národu československému!

Pozdravujeme Tě o prvním výročí mladé naší svobody, drahý národe československý! Svorným svým souhlasem schválil jsi za těžkých dob válečných, abychom mluvili za Tebe, a přicházíme-li dnes opět promluvit k Tobě, vyslechneš nás böhda s toužou důvěrou, s jakou jsi před půlletím rokem, v památném květnu r. 1917 s námi souhlasil.

Mluvíme tentokrát jménem spisovatelstva českého i slovenského, po prvé jménem spisovatelstva československého, a jakož jsme nyní nejen svým původem, nýbrž i státně národ jediný a nerozlučný, národ československý, tak i české písemnictví se slovenským je písemnictví nerozdílné, dvě mocné a rozkvétlé to haluze kmene jediného. Svorně a slavně to prohlášíme o prvních narozeninách republiky československé, a jsme si při tom radostně vědomi svého dvojjediného jazyka spisovného, jež chceme nadále česky i slovensky pěstovati a zdokonalovati, šťastni jsouce jeho bohatstvím a bohatí jeho krásou!

První rok své svobody prožil jsi, národe československý, v závratném opojení i v úzkostech o její budoucnost. Po dnech plných slávy a naděje přicházeli dnové sklíčení a nedůvěry, a Ty, oslabený staletým nevolnictvím i hrůzami let válečných a jejich důsledky, nedovedls posud býti národem, jakým jsi se léta ve svých touhách, modlitbách a slibech býti chystal. Záznak svobody sestoupil k Tobě do časů válkou mravně rozvrácených a zastal v Tobě nejen hrdiny, ale i prospěcháře, nejen cnosti, ale i hříchy otců Tvých. Neblahé sváry stranické, jimž jsi se vybjel v někdejších bojích s cizími vládami, ožily v Tobě nanovo, a Tvoje oči, ušláblé dlouhým přítlumem, nevidí ještě do daleka těchto zápasů. Opustil Tě zdravý pud sebezachování, jimž jsi se zachraňoval v dobách válečných, kdys neměl nad sebou stranického vůdcovství? Připomínáš si jím teď příliš určité všechny své slabosti a nedostatky, z nichž vznikají chvílemi stesk, sklíčení a beznaděje? Polekán jsa dojmem, že není po roce tak, jak jsi se před rokem nadál a těšil, vzdáváš se často sebeobžalobám a škarohlídství, zřikáš se snadno důvěry ve své schopnosti a ve svou budoucnost!

Nepřicházíme, národe, ulehčovat Tvému znepokojenému svědomí lichotnými slovy o Tvých dobrých vlastnostech, nechceme zkrášlovatí Tvého dneška a zamlouvatí nebezpečí zítřejšího. Ale rádi bychom připomenu, kolik

Rada spisovatelstva československého:

Frant. Drina, Viktor Dyk, Zdenka Háskova, Jan Herben, Hviezdoslav, Janko Jersenský, Alois Jirásek, Jan Kapras, Ivan Krasko, F. V. Krejčí, Vlastimil Kybal, Jaroslav Kvapil, J. S. Machar, Marie Majerová, Martin Rázus, F. X. Šalda, Antal Stašek, Vavro Šrobár, Frant. Tábořský, Josef Thomayer.

Kanclér dr. PŘEMYSL ŠAMAL:

Nemám obav...

(Psáno pro »Venkov«.)

Pane redaktore!

Četl jsem ve Vašem listě odpovědi našich předních spisovatelů na otázku: co se jim v našem pospolitém životě nelíbí? Měli všichni pravdu — je toho tolik, co se nám v našem mladém ústroji nelíbí! Odpovědi byly trpké, zřála z nich ale horoucí láska k národu a bázeň, že můžeme svojí vinou přijít o to, co nám velká doba přinesla. Dovoďte, abych do pochmurného obrazu představitelů našeho duševního života vnesl trochu světla a naděje i důvěru v budoucnost.

Máme za sebou kus perné práce, ale ta dává již výsledky, které můžeme klidně měřiti se všemi zeměmi evropské pevniny válkou zasaženými. Nezůstáváme za žádným pozařu a myslím, že nemusíme zůstat, nedáme-li se ovládati kolísající fantasií, nýbrž klidnou sebedůvěrou, která dovede válkou nahromaděné překážky soustavně a postupně odstraňovatí.

máš mít i ve svém věcejšku mravní posily a mravních hodnot, kolik máš práva na lepší a šťastný zítěk — a kolik máš v tom k sobě i k budoucím velikých a svatých povinností. Proslul jsi v dějinách nejen svou bojovnou odvahou, ale především svým mravním úsilím, svou pevností přesvědčení, a vším tím proslavil jsi se za posledních dob válečných nanovo. Nejlepší Tvoji synové dovedli za Tebe odejít do ciziny duchem pracovat a tělem krvácel, Ty pak sám doma dovedl jsi sestřásti na čas všechny malichernosti svého pospolitého života a stál jsi mlčky vůči svodům a vyhrůžkám celou svou mravní odhodlaností. To všechno, národe, zavazuje Tě velikými povinnostmi k dobám budoucím! Navrátila se Ti, jak veliký psanec pobělohorský věštecky sliboval, vláda věcí Tvých, a na Tobě záleží, aby sis ji udržel. Záleží na všech Tvých jedincích, stáť jsi dnes Ty sám, stáť jsme dnes my všichni, a všichni jsme stejnou měrou za něj odpovědni. Nejen ti, jimž z vůle většiny připadne tou dobou vládnouti, ale i ti, jimž se té vlády nedostává! Všichni si budme vědomi, že nad námi není již vlád přátelských nebo nepřátelských, že vládeme sobě samým, a jakoukoliv, ať třídní, ať stavovskou, ať stranickou nevráživostí že zlehčujeme samy sebe a tím i svou republiku a svou svobodu! Kdokoliv se obohacuje na úkor ostatních, ochuzuje sama sebe, neboť ochuzuje věc všem společnou, a kdokoliv pro republiku pracuje, pracuje pro sebe samu! Uvědomíme-li si takto svou svobodu, pomínou záhy mezi námi rozdíly, a dovedeme být k sobě i k jiným národem spravedlivým, jak nás chtěl mít Neruda.

Nepřicházíme Ti, národe, s výčitkami! Chtěli bychom Tě jen láscce, velké a vzájemné láscce naučiti. Chtěli bychom v Tobě vzbuditi potřebu pravé a pospolitě účty, v všech stavů, vrstev a stran k sobě navzájem, jedince k celku a celku k jedinci, všech ke všem! Chtěli bychom Tobě tím vším vrátiti mocnou, nezlomnou důvěru v sebe sama, zneklidniti sic Tvoje svědomí, ale zároveň je posiliti. Chtěli bychom Tě o příštím výročí Tvé svobody viděti spokojeného, právem spokojeného, a toho dojdeš jen mravním úsilím, úplným vědomím svých občanských cností, radostným vykonáváním svých osobních i národních povinností, úctou k minulosti, láskou k přítomnosti a věrností k cílům budoucím!

Buď zdrav a silen, drahý národe!
V Praze, 28. října 1919.

Řeknu zcela stručně a určitě, co se mně v našem samostatném životě líbí!

Že se v našem životě veřejném po převratu objeví různé zjevny nepěkné, že na okamžik dokonce tu i tam budou se uplatňovatí silní jedinci způsobem odsouzení hodným, dalo se očekávatí s jistotou. Je to likvidace války a bývalého Rakouska. Lidi a povahy nelze jedním dnem změnití, obojí nutno vychovávatí!

Pozorně celou řadu našich politických činitelů, časopisů, i naše úřady a najdete, že

evědomky, ba snad i proti své vůli jdou cestami, na které navykli za blažených dob před převratem!

Generace naše musí vymřít a přijdou mladí, vychovaní již vojným dechem svobody. Zde tedy není zapotřebí zoufatí.

Avšak i v této spleti různě se promítajících zájmů stranických a osobních, z nichž skládá se nynější náš život veřejný, lze pozorovatí úkaz, který dává nám neklamnou záruku zdárného vývoje do budoucnosti.

Je to téměř živelná vůle celého národa, všech jeho složek kulturních, hospodářských i politických, žítí samostatně svým vlastním plným životem.

Stačí jen přehlédnouti to, co bylo vykonáno za rok právě uplynulý!

Vzpomeňme si jen příkladem, jak zřizovaly se ústřední úřady nového státu! Nebylo místnosti, nábytku, psacích potřeb, spisů, byl jen ministr s několika úředníky, kteří nadlidsky přemáhali počátky úřadování. A pohledte dnes!

Úřaduje se pravidelně — zde lépe, tam hůře, ale práce, práce, ten jediný základ zdárné budoucnosti, je viděti všude!

Ne, nemám žádných obav o náš mladý stát a považuji za nutné to říci právě ve výročí jeho trvání.

28. října 1919.

Národní výbor poté sesadil místodržitele, vojenské velitele, obsadil poštu, telegrafy, jmenoval celou řadu funkcionářů...

První pak, kdo přišel gratulovat Antonínu Švehlovi jako zástupce cizích mocností a uznal tak naši samostatnost — byl generální konsul německé vlády svob. p. Gebattel.

Před rokem.

Tisíc let kdybychom žili my šťastní, nejšťastnější z celých pokolení, co lich žilo od Jiřího krále, nikdy nemůžeme zapomenouti toho velikého dne 28. října 1918. A za těch tisíc let pravníků svých pravníků bychom se chlubil ještě: my jsme byli při tom! Ano, my jsme byli při tom, nám bylo dopřáno to vidět prožít! A kdyby život byl jaký chtěl, třeba horoucím peklem, ten den stál za to, že ten i nejblednější život bylo žít! Vzpomínám: pondělí, den jako jiný. A jako každodenně vracím se ze Žižkova od přítele Krále, v jehož lékárně denně jsme za celou válku doufali a věřili.

«Teď už by to mohlo prasknout!» povídá mně na rozchodu.

«Už to nemůže dlouho trvat!» odpovídám.

Zatím to už prasklo. Poznal jsem to, jak jsem přišel do Hybernské ulice. Stěží jsem se mohl už dostat do redakce «Venkova», před kterou stály rozčilené zástupy. Jakýsi voják uprostřed ulice si počínal jako šílený. Vyhazoval do výšky čepici, pak s ní mrštil o zem a jal se po ní zběsile šlapat.

«Co se vám stalo?» táží se ho udiveně.

«Tam, čtete!» vykřikl a ukázal na vyvěšený arch papíru. Byla to kapitulace Rakouska a uznání československého státu. Podepsán hr. Andrassy. Jsou věci, které člověk jistě čeká a přece jej dojmou, když skutečně přijdou. Ovanul a zarazil mne mohutný dech velikosti historické chvíle. Co všechno v tu chvíli jsem prociťil! A nebylo z nejmenších dojmů to jméno Andrassyho. Tento maďarský velmož, dědic velkého historického jména, stonal dlouho na úřad zahraničního ministra. A sotva se v něm ohlédl konečně, podepisoval smrtelný ortel monarchie. Julius Andrassy, syn Julia Andrassyho, vlastního tvůrce dualismu a jednoho z hlavních hrobařů Hohenwartova státoprávního vyrovnání českého, uznává český stát! Otec a syn, jedno jméno u kolébky i hrobu největšího podvodu, jenž slul Rakousko-Uhersko! Jaký to přímo mefistofeleský chechtot dějin mně zněl z toho podpisu: Julius Andrassy! Dlouho, dlouho jsem byl v zakletí tohoto šibeničního vtípu historie. Sotva jsem ho setřásl, ven do ulic! Na práci nebylo pomyslení. A ulice už plny! Bůh milý ví, kde se vzaly ty davy a kde hned sebraly prapory! Jako když je všechny zázrakem vydupe ze země! Všechno je jako v opojení. Známí, neznámí si tisknou ruce. Na Ferdinandově třídě mně padá do náručí mistr Josef Suk. Ale nemluví, nemůže. Jen oči plny slz mluví jasně. Nastaly nepopsatelné, nezapomenutelné chvíle i dny. Praha i venkov se ošťásá: Ať žije republika! Slovo všem drahé. Cíťš: běda, kdo by chtěl na ně vztáhnout ruku. Chudí, bohatí, všichni jako jedna rodina. Není stran, jsou jen občané svobodné republiky československé. Kéž by zůstaly navždy!

Té noci asi málo očí vědělo, co je spánek. Jistě ale bylo mnoho těch, kteří myslili, že sní a to, co se děje, že je sen. Nemohl jsem usnout. A kupodivu, teh Andrassy mně nechtěl z mysli. Ten mefistofeleský vtíp se mně na tom líbil nejlíp!

Ant. Nečádek.

Zástupce ita. vyslance v Praze cav. PARALLI:

28. říjen.

(Pisáno pro «Venkov».)

Ještě m, bývalému důstojníku československých legií v Itálii, zvláštním potěšením zúčastnit se oslavy prvního výročí československé revoluce, jako zástupce italské vlády.

Opakuji, že je mi to velkým potěšením, jelikož jsem strávil právě 28. říjen 1918 mezi Čechy v Castellfranco, kde šestá divise československá v rezervě, očekávala připravena toužebný okamžik, kdy bude povolána zasáhnouti do velkých bojů, které právě v té době byly sváděny za Píavou.

Byl jsem tehdy v Castellfranco mezi českými legionáři, s nimiž italská důstojníci a já sdíleli úzkost i naději, které jsme kladli do onoho nezapomenutelného konce října.

28. října nevědělo se ještě nic jistého a určitého o výsledcích a konci války. My všichni však byli jsme přesvědčeni, že vojska rakousko-uherská v Itálii byla úplně poražena a zničena, a že v Praze vypukne revoluce.

«Budeme mezi prvními, kteří svrheme habsburské jho,» říkali mi často moji čeští kolegové; a takovými byli. Ostatně nikdy jsem o tom nepochyboval.

Znal jsem Čechy již od dřívějška; byl jsem mezi nimi již od založení československého sboru v Itálii a naučil jsem si jich vážiti. Choval jsem pevnou důvěru v jejich krásné poslání v březnu 1918, když nadšeně zasáhli a začali spolupracovati ku zboření habsburského domu; touž naději a důvěru mám i nyní po roce; když jsem je viděl při úsilovné práci ku vybudování jejich svobodného domova, svobodné republiky. Vzácné vlastnosti národa, jenž jest prochnut demokratickým duchem, avšak řádně ukázaný, šlechetná postava mužů, jenž řídí osud státu, poskytují plnou záruku, že československá republika zaujme brzy mezi ostatními národy místo, jež jí přikazují její historické tradice.

Dnes rok.

Nebyl Masaryka, Beneše, Střížnicka a našich legionářů — nebylo převratu... Ti učinili pro něj nejvíce.

Doma pracovala pak pro převrat po delší dobu řada politiků. Přebírat ten dovršil náš lid — toť podstatná pravda — a bezprostřední přípravy k němu vykonal Národní výbor, v jehož čele stál tehdy nynější min. Švehla, a v němž zasedali dále dr. Rašín, dr. Soukup, Jiří Střížbný a dr. Vavro Šrobár.

Část Národ. výboru, jak známo, meškala tehdy ve Svýcařích.

Již v noci dne 27. října věděl náš Národní výbor ze zpráv, které mu dodával nynější ministerský předseda, Tusar, že Rakousko jest blízko svému pádu. Císař rakouský chtěl ještě toto v poslední chvíli na našich poslancích vynutiti, aby odebrali se na frontu a udrželi aspoň několik dní frontu, aby válečný materiál nepadl do rukou italských. Avšak žádost ta byla zamítnuta. Tusar pak sdělil, že lze kapitulaci Rakouska očekávat v několika hodinách. Dle toho pak činily se přípravy na příští den. Za předsednictví Švehlova usneseno, že přijde-li kapitulace, prohlásí Národní výbor sebe za vládu a československé země za samostatný stát...

Druhého dne, jak povědomo, ministr zahraničních záležitostí, hr. Andrassy, vydal pověstnou onu notu, v které nabízí Rakousko-Uhersko separátní mír, a v němž souhlasí s Wilsonovým názorem, že třeba uznati práva Čechoslováků a Jihoslovanů.

Telegram tento vyvěšen byl na oznamovacích tabulích pražských redakcí. A působil jako elektrická jiskra. Pamatujeme se živě, jak před «Venkovem» shrnul se hned tehdy zástup lidí, mezi nimi několik ozbrojených vo-

jinů. Sotva přečetli si ono Andrassyho sdělení, uhodil jeden z vojnů puškou o dlažbu, svlékl vojenský svůj plášť a zahodil jej za jánotu shromážděných doprostřed ulice.

A pak už rostly zástupy a davy lidí do tisíců a statisíců. Prapory objevily se na domech, volání «Slávy» ošťásalo Prahou...

Lidé radostí plakali, objímali se — a začalo odstraňování orlů a německých firem.

Na Václavském náměstí s podstavce pomníku promluvil mohutnou řeč náš vynikající pracovník dr. Zahradník, jenž první nadschl shromážděný lid k odboji proti Habsburkům. Jeho řeč je památná. Zapálila všechny mysle. Byla velikým signálem — k očistě našich zemí od rakouského panství. Za jeho řeči už ozvaly se hlasy: «Ať žije republika! Sláva Masarykovi! Pryč s Habsburky! Mluvil dále Jihoslovan dr. Kluič rovněž za mocného nadšení. Pak přijeli členové Národního výboru Švehla, Rašín, Soukup a Střížbný — políbili se přede vším lidem — a převrat byl zpečetěn.

Ne ovšem ještě úplně. Ale jeho počátek! Vydány proklamace k Československému lidu a první zákon, jímž prohlášena naše samostatnost...

Z Prahy rozšířil se ještě téhož dne převrat na venkov — a záhy ze všech stran docházely zprávy, že lid náš prohlašuje všude republiku...

Den na to vyšly již noviny v novém rouchu. Náš «Venkov» šel tehdy na dračku. Jeho úvodní báseň: «Rudolfe Habsburku» (která přeložena pak do různých cizích řečí), deklamována na ulicích. Veliký rozruch zbudilo také, že «Venkov» tehdy první ze všech listů nazval rakouské a německé zprávy válečné zprávami nepřátelských generál. stábu...

setný pušek obyčejných, a za pomoci důvěrníků ve skladištích vojenských a v kasárnách chtělo se přistoupit k hromadění výzbroje na různých místech v Praze. Získáno pro to skladiště akad. sochaře Čapka a jednáno s malířem Engelmüllerem o pronájem velkých sklepních místností v jeho labyrintovém domě. Tam také měla se zařídit tajná tiskárna.

Náš vojenský štáb navrhoval strategický plán na vojenské zabezpečení Prahy pro vypuknutí revoluce. A v neděli dne 27. října odpoledne zkoumali jsme tento plán se sekretářem Nár. výboru drem. Staškem v bylš sochaře Čapka, který byl jako záložní důstojník stanoven důvěrníkem Maffie ve vojenském štábu. Pro případ převratu byla zabezpečena většina četnictva a pražské policie, ozbrojené občanské sbory pražské a pomocí spolehlivých důstojníků většina českých mužstev, pokud byli v Praze. Mimo to zahájena s úspěchem jednání se srbskými a chorvatskými vojáky a také s vojáky rumunskými. Obavy byly z Maďarů, se kterými jednat bylo povážlivo.

Tyto organizační práce byly rozděleny mezi dra. Scheinera a mně. Dr. Scheiner se svými sokolskými pracovníky měl vedle Sokolstva organizovanou část studentstva. Vojáci-Sokolové na frontách i uvnitř země byli přirozeně nejspolehlivějšími důvěrníky, a takovým způsobem měl dr. Scheiner vytvořenou organizační důvěrnickou po celých Čechách a na Moravě. Také jsme důvěrníky vyhledávali pomocí seznamu předplatitelů „Národa“ a zastavených „Nár. Listů“. Do těchto prací vojenských byl zasvěcen ještě dr. Rašín, který se jich činně zúčastnil. Dr. Šámal věděl jen, že se vojenská organizace provádí. Peníze opatřoval inž. Bečka s drem. Preissem. Záminku jsme měli dobrou: peníze na vytvoření občanské stráže proti stálým krádežím i loupežím. Porady konaly se v „Nár. Listech“ nebo u dra. Scheinera, kde jsme tehdy denně se scházeli ku poradám, jak připravit převrat ústavní a zákonodárné. Vojenský štáb se scházel v soukromých bytech porůznu. Prožil jsem u této akce jedno zralé osobní nebezpečí. Oznamil mně jednou red. Bubník, který tvořil nám spojkou s policií, že na policii přišel záložní důstojník a učinil oznámení, že byl vyzván, aby přistoupil k tajné vojenské akci, a že na dotaz, kdo za tou akcí stojí, byl jsem uveden já. Na štěstí pol. komisař, kterému vše byla oznámena, byl rovněž náš tajný důvěrník a prostřednictvím red. Bubníka mne varoval.

V neděli 27. října odpoledne revidovali jsme vojenský stav celkový s vojenským důvěrníkem naším J. Čapkem a sekr. drem. Staškem, kterého jsme do těchto vojenských věcí rovněž přibráli. Nebyli jsme u konce, když zazní u bytu Čapkova prudce elektrický zvonek a vstoupí dnešní policejní inspektor Bubník, který mne po Praze hledal, a oznamuje mně, že má být v noci převezzen archiv policejního ředitelství do Vídně. Že celou noc na policii pracovali, automobilem tajně archiv že byl převezzen na státní nádraží, složen do zvláštního

vagonu, který doprovázejí tajní policisté. Bylo jasno, že se musí zabránit, aby archiv z Prahy nebyl odvezen. Dal jsem ihned sledovat naše důvěrníky železniční a bylo mně ještě v noci oznámeno, že odvezení věci se zabránilo za všech okolností a pravděpodobně, že po výjezdu vlaku se zkazí lokomotiva. Archiv policejní dostal se do Vršovic, kde také druhého dne jsme se ho zmocnili.

Ještě v noci jsem se dověděl v redakci „Nár. Listů“, že mne telefonicky hledal velmi nalehavě dr. Rašín a také záhy v pondělí již mně telefonoval o situaci ve Vídni. Sešli jsme se v redakci. Bylo jasno, že se blíží konec. Přišla zpráva o kapitulaci Rakouska. Přišel konec. O půl roku dříve, než čekala čtyřdohoda. Vzkročili jsme bez váhání, pevně a jasně do revoluce.

Noc před převratem.

Z článku dra. Rašína v „Národních Listech“.

Zitřejší „Národní Listy“ uveřejní článek dra. Al. Rašína o převratu z 28. října. Je v něm sneseno mnoho velmi zajímavých a veřejnosti dosud neznámých detailů o naší revoluční činnosti v posledních měsících bídě existence Rakouska. Z obsáhlého článku dra. Rašína, jednoho z hlavních vůdců naší revoluce, uveřejňujeme odstavce, poutavě líčící události posledních hodin před převratem.

Dr. Rašín píše:

Dne 27. října (v neděli) večer o 8. hodině telefonoval mi z Vídně Tusar toto sdělení: Dostavil se ke mně plukovník generálního štábu Ronge s plnou mocí a prohlásil, že jeho poslání děje se s vědomím císařovým. Vzešel na mne žádost, aby čeští poslanci odebrali se na frontu a působili na vojáky, aby ještě několik dní udrželi frontu, by se mohl materiál válečný, reprezentující miliardy, dostat do bezpečí a nepadl do rukou Itálie jako kořist. Situace na frontě je taková, že vojáci odcházejí z bojiště, protiví se rozkazům a je jediná naděje v tom, že poslanci čeští dodají jim morální sílu, aby vytrvali. Válka je prohrána, mír musí být uzavřen, jen o několik dní se jedná.

Odpověděl jsem mu dle našeho ujednání, že by musilo Rakousko kapitulovat a teprve potom že by se dalo jednat o to, abychom pomáhali udržet pořádek při ústupu vojsk. Plukovník Ronge odpověděl, že by musil věc přednésti císaři.

Mezi jednáním dostavil se důstojník, vyslaný chefem generálního štábu bar. Arzem, se úkazem, že by opatření musilo být provedeno ihned, poněvadž jde již o hodiny, nikoli o dny, rozvrat v armádě úžasně se šíří.

Řekl jsem Tusarovi, že tak je to dobře a že můžeme čekat kapitulaci v několika hodinách. Plukovníka Ronge znám, byl v našem procesu „militärwissenschaftlicher Sachverständiger“, přednosta vyzvědačského oddělení, vášnivý náš nepřítel, úplná stvůra Bedřichova. Jde-li tento člověk k českým poslancům s takovým posláním, pak to praskne za chvíli.

Poněvadž Ronge šel k císaři a Tusar čekal, že ještě přijde, smluvili jsme, že budu další zprávy doma vyčkávat.

vod vrátil. Volá se: „Vojsko, vojsko...“ je zmatek, nikdo neví, proč a kam vojsko míří, nedojde-li k srážce. Jsem mezi oběma živly a nemám tušení, jak se události rozvinou, uhýbám rychle k Jungmannovu pomníku. Chci jít Palackého ulici do Vodičkovy, ale již z daleka vidím, že i tato je přeplněna, obrácím se zpět k pomníku a proběhnu průchodem na Václavské náměstí.

Na dolejší konci objevují se již první řady vojska, u Jindřišské ulice stojí hradba tramwayových vozů, u hotelu „Husy“ napříč přes náměstí krcdón černé odětych panů a Sokolů. Spěchají vstřícně vojákům, zastavují veličného důstojníka; vojsko zůstává stát.

Přeběhnu rychle na druhou stranu, oddychuji si, že mi již nikdo nezabrání v cestě k nádraží. Propřétám se lidmi, zahybám do Jindřišské. Ulicí tryskem letí poplašený kán, praporečky zdobené, zapřažený do vozu, červenobíle ověšeného, obsazeného hochy, plným hrdlem volajícími zdar a slávu.

Ulice již svítí barvami národními, vidíš je všude.

Vzrušena dobíhám na nádraží. Vlak o hodinu zpožděn! Není času k návratu domů, rozhoduju se rychle ještě pro procházku ulicí Hyberskou a Příkopy. Zasná, jak rychle se ulice počestila. Obchody jsou zavřeny, nad obchody mnohé světlé obdélníky, zbylé po odstraněných nápisech, ukazují, jak málo českou byla tato ulice. Kde se nápisy nedaly odstranit, jsou přelepny, někde rozbity, svědčí i o násilném odstranění. Hromádky střeptin a zprohýbaných rakouských orlů doplňují obrazek. Na „Právu Lidu“ bije do očí rudý plakát: „Ať žije česká republika!“

Začínám chodit jako ve snu. — Nesním? Ani proti těmto plakátům policie nezakročí? Ale zase se ubližuji, zachycuji hovor e vráceném vojsku, o pořádku, udržovaném Sokoly.

Rozraduji se touto novinou, vracím se do nádraží, abych ve vestibulu zastala novou scénu hlouček mladých lidí obstoupil vojína, bere mu šepičku, odstraňuje jablíčko. Vojín, Němec, brání

se, rozhazuje rukama, rozčuluje se — nic platno — nádražní zřízencek prostředkuje, vysvětluje, že vojín právě přijel z Vídně, o ničem neví. Ukazuje mně německý večerník a teprve nyní voják mlčky, těše, sám vytahuje iniciálky.

Ještě nenastal klid a z ulice se žene jiná bouře. Hoší s nádobkou černé barvy a štetkou, Křík, smích, výskot. Přistupuji k tabulím nádražním, kde jaký orlíček, mizí pod černou barvou i s německými nápisy. Na traťce je orl přilís vysoko. Bez rozpaků kdosi nastaví ramena, jiný se vyhoupe a za bouřlivého smichu „očista“ dokoná.

Přijíždí vlak! Na perron nikdo nesmí, tím více lidí se tlačí ve vestibulu. První cestující se objevují v sloupoví... Zraků všech jaký vyděšený, zvědavě pátrají ku předu. Nejistota o sběhlých událostech zírá jim z tváří a zvyšuje se, když přicházející vojín jsou zastavováni a „odrakovstováni“. Jak zajímavě čisti v těchto tvářích! Jedni se radostně, šťastně smějí, sami, zářivě, odstraňují nenáviděné odznaky, druzí se brání, odpařují. — Důstojníci nejvíce. Jsou rozčileni, nevědí si rady, obracují se na strážníka, krčícího rameny, jiní, popuzeni, vracejí se do nádražní vojenské kanceláře.

Nepopsatelný, nevylicitelný chaos. — Konečně spatřuji očekávanou tvář — radostně uvítání, přestastné shledání! Neptám se dnes po kořisti z aprovisační cesty — co mi dnes na ni zůleží! Více jsem zvědav na manželovy dojmy z došného dne, na otřes jeho duše z osudového zakonění.

Sonmraň snaží se nad Prahou, mlhy táhnou se ulicemi, rozsvícené lampy prorážejí tmu, když opouští nádražní budovu.

V duších je nám sváteční, a když, prodíraje se zástupy k domovu, slyšíme radostné melodie z „Prodané“, hrané svízně vojenskou kapelou, naši kapelou, vyzdobenou českými barvami, českými odznaky, bojíme se náhle s mužem, podívá si do očí. Cítíme v nich slzy a nechceme si jech ukazovat.

